

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserter) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 25. avgusta 1893.

Politiški oddelek.

Napisi pri uradih.

Odločitev češkega namestništva, da so ulični napisi javna zadeva in zatorej zanje veljajo določbe člena 19. osnovnih zakonov o občnih pravicah državljanov, bode pač spravila še marsikako drugo vprašanje na dnevni red. Marsikaka stvar se bode morala po zakonih urediti, ko bi se tako ne bila, ker bi tega iz malomarnosti in nebržnosti nikdo zahteval ne bil. Tako je po Slovenskem več c. kr. in deželnih uradov, ki imajo samo nemške napise. Mirni Slovenci so teh napisov tako privajeni, da so že mislili, da mora tako biti. Zakaj, da so samo nemški napisi, nad tem si pač ni nikdo ubijal glave.

Slovenski kmet, ki je prišel v Celje, Maribor ali Celovec, je pač dolgo iskal okrajnega glavarstva ali kakega drugega urada. Zastonj se je oziral, kje bi našel kak napis, ki mu pove, kje je urad, h kateremu je povabljen. Naposled je z izpraševanjem le našel urad in skrb je bila pri kraji. Z iskanjem je zamudil dosti časa, ali vendar ni imel poguma, da bi kje opomnil, da bi po zdravi človeški pameti morali biti napisi na uradih, ki so namenjeni za Slovence, tudi slovenski. Pa kaj hočemo od kmeta zahtevati, vsaj se še izobraženejši Slovenci niso potegnili za pravico našega jezika na teh mestih, ali vsaj dovolj odločno se niso potegnili in to nekateri zaradi tega, da bi ne bilo zamere v višjih krogih ali pa pri Nemcih. Velika napaka je, da se pri nas vedno poprašuje, predno se kaj ukrene, kaj pa bodo rekli Nemci. Se li mari kaj ozirajo Nemci na nas? Mi s tem nikakor ne rečemo, da bi se njim morale kratiti kake pravice. Nikakor ne. Mi privoščimo Nemcem, da imajo zase nemške šole, da se zanje nemški uraduje, ali zase pa zahtevamo iste pravice, ker mi nečemo, da bi se nas zmatrало za pleme nižje vrste.

Rekli smo, da se dosedaj nikdo ni dosti brigal, da

so po Slovenskem nemški napisi po uradih. Poslednji čas pa to postaja nekoliko drugače.

Na Dolenjem Štajarskem je neki okrajni zastop že dovolil podporo za neko železnico le s tem pogojem, da bodo postaje imele tudi slovenske napise, da bodo sploh vsi napisi dvojezični. Nemško glasilo južno-štajarskih Nemcev, je pa opirajoč se na odločbo praškega namestništva o uličnih napisih jelo odločno zahtevati dvojezične napise na c. kr. uradih. Nas je to jako razveselilo, ker smo prepričani, da ne ostane pri tem članku, temveč se kmalu začnejo tamošnji Slovenci s prošnjami oglašati, da se jim tudi v tej stvari da pravica. S Štajarskega se pa to gibanje preseli na Koroško.

Narodno odločnost in vztrajnost štajarskih in koroških Slovencev je nam porok, da stvar več ne zaspi. Vsaj se še vsi spominjamo, kako so se na Malem Štajarji občina za občino oglašale proti naredbi deželnega šolskega sveta, s katero se je hotelo ponemčiti vse ljudske šole. Vztrajnost, s katero se bore koroški Slovenci za ljudske šole, je naravnost občudovanja vredna. V Št. Jakobu v Rožni dolini so dolgih trinajst let se poganjali za slovensko šolo. Delale so se jim vse mogoče ovire. Vse, kar je mogoče, so si Nemci in pa uradi izmislili, da bi preprečili slovensko šolo, radi bi bili dosegli, da se kmetje naveličajo in popuste vso stvar pri miru. Toda motili so se nad vztrajnostjo slovensko, ki se je kazala v vedno večji odločnosti. Zares koroški in štajarski Slovenci bi nam Kranjcem bili lahko v marsičem za vzgled.

Vlada se sedaj tudi temu lahko braniti ne more, ker se je v dveh glavnih mestih glede uličnih napisov postavila na stališče narodne enakopravnosti. Tega pač ne bode trdila, da se napisi na uradih tičejo manj javnega življenja, kakor pa napisi po ulicah, kateri niso niti zapovedani in je torej celo dovoljeno, da je kako mesto tudi brez uličnih napisov. Seveda pričakovati pa ne smemo, da bi vlada sama kar napravila dvojezične napise, če jo ne bomo opozorili, in sicer večkrat opozorili na to. Slovanom vstreči vlada tako ne hiti, kakor Nemcem, za to

imamo mnogo skušenj; tudi se na naše želje kaj rado pozabi, seveda včasih namenoma pozabi.

Grofu Taffeju se vidi, da bi povsod rad ohranil Nemcem kake prednosti, kjer je to le mogoče. Zato je pa treba, da smo drugi tem pozornejši, da vlado vedno opozarjamo na razmere, ki se kje ne vjemajo z ustavo. Vsekako pa nas veseli, da je vlada jela se sklicevati na člen, s katerim je zagotovljena nam narodna enakopravnost. To nas veseli zaradi tega, ker se poslednji čas kaj rado od nemške strani zagotavlja, da ta člen le izraža nekaka načela, ali se ne sme doslovno zmatrati. Da celo zatrjuje se, da ta člen niti ne velja, ker se mu še ni dodal izvršilni zakon. Tega mnenja pa ni morda le kak nemškutarček pri nas, temveč tako je stvar tolmačil visok gospod v dunajskem pravniškem društvu in člani so mu pritrdjevali. Ker je v tem društvu več visocih uradnikov, je naravno, da smo se že nekoliko bali, da bi v vladnih krogih utegnili zavladati tako mnenje. Kakor pa sedaj vlada v zadevi uličnih napisov postopa, to pa vsekako kaže, da ga zmatra za veljavnega, da se torej morajo uradi ravnati po njem.

Zatorej se pa tudi mi Slovenci moramo trdno držati tega člena. Mi smo že nekočkrat naglašali, da je mnogo krivo, da Slovani pod Taffejevo vlado nismo več dosegli, ker se mi nismo postavili na stališče sedanje ustave in na tej podlagi zahtevali narodne enakopravnosti.

Skoro bi rekli, da velikokrat baš slovanski nasprotniki Slované zavajajo k drugim programom, da jih tako cepijo in ovirajo njih delovanje. Zatorej želimo, da bi vsaj sedaj vsi avstrijski Slovani spoznali, kaj jim ima biti v sedanjih razmerah pravi program.

Koliko se da z odločnostjo in s pravim delovanjem opraviti, vidimo v Brnu. Zadnjikrat smo pojasnili zmedenost zastran uličnih napisov v Brnu. Tam od občine napravljenih napisov ni. Pač so pa napisi, katere je napravilo neko nemško društvo. Tabla s takim nemškim napisom je bila tudi na deželni hiši.

Visela je na hiši in gotovo ugajala nemškim gospodom, ki gospodujejo v tej hiši. Vedeli pa menda še sami niso dobro, kdaj in kdo jo je pribil na hišo. Sedaj ko se je pa začelo gibanje za dvojezične napise, je pa deželni glavar grof Vetter vprašal mestni magistrat, kako je s to tablo. Ko je izvedel, da jo je strelsko društvo nabilo, ne da bi bilo izprosilo si kako dovoljenje, je dal nemško tablo lepo odstraniti.

Sedaj ta samo nemški napis več ne omadežuje moravske deželne hiše.

Omeniti pa moramo, da grof Vetter ni Slovan, temveč nemški liberalec, ali vendar je odpravil tablo, ko je videl, da se večina prebivalstva nad njo izpodtika. Da so brnski Čehi molčali, bi še danes bila ta nemška tabla na deželni hiši, tako je izginila. Tako bodo pa tudi po Slovenskem izginili iznad cesarskih uradov samonemški napisi, ako bomo to z vso odločnostjo zahtevali. To bode tem lažje šlo, ker o teh napisih ni nobene dvojbe,

da ima o njih odločevati vlada in torej tukaj ni nobene ovire, ki bi se stavila uresničenju narodne enakopravnosti. Pri uličnih napisih je težje, ker tukaj tudi pride občinska avtonomija v poštev. Zato pa z vso odločnostjo zahtevajmo dvojezične napise na uradih po Slovenskem in zahtevajmo jih tako dolgo, da jedino nemški ali laški napisi iznad vseh uradov pri nas izginejo. To bomo tudi dosegli, ker pravica in postava sta na naši strani.

Politični pregled.

Blaginja nemštva in nemški liberalci. — Koroški liberalni poslanec dr. Prettner je v Št. Vidu nedavno bil sklican volilni shod. Izrekal se je za občno volilno pravico. On sicer ve, da nemški liberalci zgube vsled občne volilne pravice, ali od te stranke ni odvisna blaginja nemštva. To priznanje koroškega liberalca je hud udarec za liberalno stranko, ki je že tolikokrat trdila, da je od nje obstanka odvisna blaginja ne le nemštva temveč blaginja vse Avstrije. Nemško liberalni listi molče o tej obsodbi liberalne stranke. Tega mnenja pa ni le Prettner, temveč v več krajih trdi ljudstvo samo, ki se je prepričalo, da nemškim liberalcem ni nič na blaginji naroda in da se celo nemštvo včasih izkorišča za vse druge namene. Zato pa povsod vpliv nemških liberalcev propada. Nekateri, h katerim pripada Prettner, pa skušajo z novimi frazami begati volilce.

Plener, vodja zedinjene leve, je dne 17. t. m. v Hebu razlagal svojim volilcem, odbornikom trgovske zbornice, politični položaj. Govoril je veliko, povedal pa jako malo. Posebno ne izvemo iz njegovega govora, ali mislijo še nadalje podpirati vlado ali ne. Razlagal je stališče svoje stranke zastran razdelitve okrajev in osnove novega okrožnega sodišča v Trutnovu, kar je vse že znano. Povedal pa ni, kako bodo levičarji glasovali, ako pride stvar v državnem zboru na vrsto. Najpomembnejše je pa, da je Plener povedal, da levičarji mislijo staviti predlogo o vrejenji jezikovnih razmer v Avstriji. Natančno vodja levičarjev ni povedal, kak bode ta predlog, ali toliko lahko rečemo, da Slovanom ne bode prijazen. Sicer pa tudi ta stvar ni nova, o takem vrejenji jezikovnih razmer se je govorilo še, ko so se vlada, levičarji, Poljaki in konservativci pogajali o osnovi trdne večine, katera pogajanja pa niso imela vspeha.

Ogersko. — Ogerska vlada se briga pred vsem le za pomadjarovanje Slovanov in za zatiranje katoliške cerkve. Ministri izdelujejo proticerkvene predloge in premišljujejo, kako bi zanje dobili večino, druga oblastva pa pazijo na vsako gibanje Slovanov ali Rumunov. Polno žandarmov so poslali v Turčanski sv. Martin in Mošovce, da preprečijo vsako slavo ob Kollarjevi stoletnici. V več krajih na Ogerskem, posebno ob Tisi strašno razsaja kolera. Dopisnik angleškega lista „Daily News“ se je sam na lastne oči prepričal o žalostnih zdravstvenih razmerah v teh krajih. Zbolelo je do tedaj, ko je bil on tam, 250 oseb, kaci 100 pa umrlo. Slednji dan jih nad 30 zboli, kaci 20 pa umrje. Oblastva ničesa ne store proti koleri. Izgovarjajo se, da nimajo navodil od vlade. Gospodje v Budimpešti pa nimajo časa, da bi dali navodila. Ko bi se pripravljali kak slovanski shod, bi pa gospodje hitro dali navodila.

Velikovaždinski škof Pavel je ukazal, da se mora po nekaterih rumunskih župnijah rumunski propovedovati, ker ljudje madjarščine ne razumijo. Zaradi tega mu je madjarska druhal okna pobila. Mislili bi bili, da se proti razsajalcem začne preiskava. Toda o tem ni govora. Poulični junaki odidejo brez kazni, ker so menda branili interese madjarstva. Pač pa